

VII.

TOESPRAAK

TER OPENING VAN DE

ZESDE ALGEMEENE VERGADERING

DER

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ

TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST,

op den 21sten Junij 1854

TE

MIDDELBURG,

DOOR

Dr. ADR. A. FOKKER,

President.

Doordrongen van het hooge gewigt, om van deze plaats tot u, Mijne Heeren de Afgevaardigden! het eerst het woord te rigten, ter inleiding van de werkzaamheden, die u in Zeeland's hoofdstad verbeiden, zoude ik die taak niet hebben aanvaard, indien ik geen ander gevoel dan zelfbewustzijn, geen andere inspraak dan die van mijn gemoed had geraadpleegd.

Zoo toch al de toegevendheid, die gij niet onthouden zult, den steun verzekert, waarop zoude mogen gerekend worden, dan nog wordt er eene hooge mate van zelfvertrouwen gevorderd van hem, die zich in de voetstappen zal begeven van uitmuntende voorgangers, en zoo als zij gedaan hebben, de Algemeene Vergadering der Maatschappij met eene toespraak openen.

En nogtans, hoe veel er zich ook tegen mijne bezwaren mogt verzetten, het moest overkomen worden: de wet gebiedt;

en de zekerheid dat uwe welwillendheid de meest voorkomende uitlegging geeft aan haar gebod, schenkt mij den moed, om hetzelfde op te volgen, en het vertrouwen, om de taak te ondernemen.

Het zij mij dan vergund, om u van harte het welkom toe te roepen. Indien reeds uwe tegenwoordigheid te dezer plaats van uwe belangstelling getuigt in onze Maatschappij, dan mag het ook boven allen twijfel gerekend worden, dat deze hoog bij u staat aangeschreven; maar indien uwe tegenwoordigheid op zich zelve ontoereikend is, om het bewijs te leveren, dat de Maatschappij die belangstelling verdient, dan stel ik mij voor, dat een kort betoog daarvan, u Mijne Heeren! niet ongevallig zijn zal, en dat het in overeenstemming zal bevonden worden met den geest, waarin gij u te dezer plaats bevindt.

De Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst verdient onze belangstelling! Het mag aan redelijken twijfel onderworpen zijn, of die stelling houdbaar is tegenover eene reeks van teleurgestelde verwachtingen en de werkeloosheid, die men der Maatschappij te laste legt: beide omstandigheden worden als zoo vele zware bedenkingen tegen haar aangevoerd; en deze mogen zelfs van zoo veel gewigt gerekend worden, dat het niet wel mogelijk schijnt, iets ten voordeele van de Maatschappij aan te voeren, alvorens de bezwaren tegen haar min of meer zijn ter zijde gesteld. Een voorafgaand onderzoek naar de oorzaken, die werkeloosheid en teleurstellingen hebben bijgebracht, zal, vlei ik mij, het standpunt doen uitkomen, van waaruit men den werkkring der Maatschappij moet beschouwen, en aan de tegen haar aangevoerde bedenkingen een voornaam deel van hare kracht ontnemen.

Het mag in het algemeen worden vastgesteld, dat de oorzaken, die de handelingen en niet-handelingen der Maatschappij hebben bepaald, zoowel in, als buiten haar gelegen waren, en dat de aanleiding tot haar ontstaan, de inrigting die haar gegeven is en de uitwendige invloeden, waarop de Maatschappij moest terugwerken, collectief de uitkomsten van haren werkkring hebben teweeggebracht.

Ofschoon niet onmiddellijk uit de tijdsomstandigheden voort-

gesproken, hebben deze eenen vermogenden invloed uitgeoefend op de geboorte van de Maatschappij, en die ongetwijfeld bevestigd. De behoefte destijds, om gemeenschappelijke belangen naar eigene inzichten te behartigen en die te bevorderen, was in schier alle klassen en maatschappelijke standen in hooge mate opgewekt en, gelijk te verwachten was, bij den geneeskundigen stand niet uitgebleven; de elementen scheenen aanwezig te zijn, om grootsche plannen, die uit eene aansluiting der geneeskundigen konden voortvloeijen, voor te bereiden en ten uitvoer te leggen; en bijaldien die behoefte, door velen erkend, geen droombeeld was en de overtuiging van het algemeen, dan zoude er weldra slechts ééne rigting zijn, die door allen begeerd werd en gevolgd zoude worden. Wel is waar, velen in den lande hadden die behoefte nog wel niet erkend, noch van hunne overtuiging daaromtrent doen blijken, maar niets belette, dat eenige kringen en vereenigingen tot de uitvoering overgingen, eene wet ontwierpen en vaststelden en, in afwachting van eenen algemeenen bijval, de Maatschappij vestigden.

Hadden de tijdsomstandigheden de behoefte aangewakkerd, om zich met een goed oogmerk aan elkander aan te sluiten, zij drukten zich tevens af op de voorwaarden, waarop de geneeskundigen verlangden zich te vereenigen, en zij gaven eene bepaalde rigting aan de middelen, waarmede zij hun doel zouden willen bereiken. Het gebouw moest in den zuiver nieuwen stijl worden opgetrokken, maar inzonderheid ten bate en gerieve verstrekken van al de eigenaars zonder onderscheid, die zijne hechtheid en sterkte des te meer verzekerd rekenden en zijne duurzaamheid gewaarborgd, hoe meer de zorg er van aan allen werd overgelaten; terwijl men hoogstens aan enkelen een naauwkeurig toezigt met zeer beperkte magt zoude opdragen, onder verpligting, om van tijd tot tijd verslag te geven, den wil van de eigenaars te vernemen en dezen ten uitvoer te leggen.

Overeenkomstig dit begrip, moest de Maatschappij worden ingerigt. Wat van haar uitging, zou door gemeen overleg voorbereid, overwogen, bekrachtigd moeten zijn; hare bemoeijingen mogten zich hoogstens tot leiding bepalen; en niet be-

stemd om leven en beweging te geven, zou de Maatschappij bij uitnemendheid aan hare roeping voldoen, indien zij slechts in staat was, om op te nemen en te verwerken, wat haar zoude toevloeijen.

Behoeft het herinnerd te worden onder welke schoone uitzigten de Maatschappij haren werkring opende en welke gezindheid er bij de toenmalige leden bestond, om den uitslag er van te verzekeren? . . . . Het getal van deze krom spoedig tot een belangrijk cijfer, en de Maatschappij was weldra in staat, om als vertegenwoordigster van Neerland's geneeskundigen op te treden en zich van Staatswege te doen erkennen.

Ik mag deze gebeurtenis, die met mijn voorafgaand onderzoek in naauwe betrekking staat, niet onvermeld laten: zij was voor de geneeskundigen van onberekenbaar gewigt. Er zou nu voortaan eene stem voor allen zich doen hooren, wanneer geneeskundige aangelegenheden aan de Regering moesten voorgesteld of deze ingelicht worden omtrent maatregelen, die zij mogt goedvinden voor te bereiden of in te voeren, terwijl niemand beter en met meer aandrang dan de Maatschappij zich tot de wetgevende magt kon wenden of het uitvoerend gezag aan gedane toezeggingen kon herinneren, wanneer het mogt blijken, dat dit onverhoopt in de vervulling daarvan te kort kwam.

Uit het aangevoerde komen wij als van zelve tot het besluit, dat, bij de in werking treding der Maatschappij, de kansberekeningen gelegen waren in den bijval der geneeskundigen, in de werkzaamheid van hare leden en in de onderhandelingen met de Regering, en dat deze, als zoo vele momenten moeten beschouwd worden, waaraan de toekomst der Maatschappij zou worden overgegeven. Mag het nu worden toegegeven, dat die oorzaken minder werkzaam bevonden zijn, dan men reden had te verwachten; dat wel is waar in den loop des tijds vele geneeskundigen tot de Maatschappij toetraden, maar een aanzienlijk getal steeds in afwachting daar buiten bleef; dat de algemeene geestdrift gaande weg verflaauwde en zich oploste in de volharding en in den ijver van enkelen; eindelijk, dat Regerings-daden en groote algemeene vraagpunten zich spaarzaam voordeden; dan vordert aan den anderen kant de billijkheid,

dat men daarbij erkenne, dat, ondanks dat alles, de Maatschappij hare roeping begrepen heeft, dat zij met hetgeen zij te doen vond, gewoekerd heeft en dat zij de eer van den geneeskundigen stand, waar zulks gevorderd werd, tot zelfs in het buitenland, met waardigheid heeft behartigd en opgehouden.

Wij rekenen ons gelukkig; dat een en ander aan de vergeetelheid onttrokken is en in het Tijdschrift, dat de Maatschappij uitgeeft, bewaard wordt, overtuigd dat iedere bladzijde haar als zoodanig in doen en laten kan leeren kennen; maar wij zouden de Maatschappij onregt aan doen door slechts de feiten van hare geschiedenis tot maatstaf van onze beoordeeling te nemen, zonder te letten op eene andere aanbeveling, die in mijn oog het hare bijdraagt, om ons nog meer met de Maatschappij te bevredigen. Op die aanbeveling, die gelegen is in den zedelijken invloed dien de Maatschappij uitgeoefend heeft en nog bij voortdoring uitoefent, wenschte ik meer in het bijzonder uwe aandacht te vestigen, en ofschoon ik mij wel bewust ben daardoor geene nieuwe gezigtspunten voor u te zullen openen, zoo stel ik mij voor, dat eene vlugtige herinnering aan de vruchten, die de Maatschappij door haren zedelijken invloed heeft afgeworpen, u ten gunste van mijne bewering zal stemmen, dat zij ook inzonderheid te dier zake onze belangstelling verdient.

De Maatschappij oefent dien invloed uit onder het aanwenden van de middelen, die zij bezigt, en biedt twee gelegenheden tot geschikte waarneming van dezen aan. Die gelegenheden zijn: 1°. de jaarlijksche bijeenkomst van de afgevaardigden; 2°. de afdeelingen zelve.

1°. *de Algemeene Vergadering.* Ofschoon wij voor ons het gewigt daarvan niet zullen overdrijven en er velen gevonden worden, die haar om geheel andere redenen prijzen, dan om de bevordering van wetenschap, kunst en gemeenschappelijke belangen, die zij den schijn heeft van uitsluitend te beoogen, zoo mogen wij dien dunk, inzonderheid buiten ons, niet te algemeen stellen. Integendeel, eene vergadering van geneeskundigen, uit alle oorden van ons land te zamen gekomen, wordt door het publiek beschouwd als eene gebeurtenis, als

een verschijnsel, dat geene andere dan weldadige gevolgen hebben kan; en ofschoon de Maatschappij met hare gansche *entourage* ten deze meer doet verwachten, dan zij werkelijk praesteert, zoo is die overigens onschadelijke vertooning in zoo verre heilzaam, dat zij de meer en meer afnemende *majestas medica* ongezoekt en op geoorloofde wijze helpt ophouden en bevordert. Voegt men nu daarbij, dat zij sinds 1828 de eenige gelegenheid is, waarin de geneeskundige aangelegenheden in ons land in het groot besproken worden, dan is het allezins verklaarbaar, waarom men, buiten ons, op onze Algemeene Vergadering niet onverschillig nederziet. Mogt gij een bewijs daarvan vorderen, ik zoude op dit oogenblik de beschikking kunnen aanvoeren van het gewestelijk Bestuur van Zeeland, dat het lokaal van zijne Staten welwillend voor uwe ontvangst heeft afgestaan.

Maar ook voor ons zelve heeft de Algemeene Vergadering eene beteekenis, die wij niet ongeneigd zullen zijn te erkennen. Den afgevaardigde verschaft zij niet alleen de gelegenheid, om, met een vereerend mandaat van de zijnen toegerust, deel te nemen aan min of meer gewigtige beraadslagingen, maar ook, om voor eenige oogenblikken de zorgen af te leggen, die zijn rusteloze werkkring gewoon is op te leveren en die tijdelijk te vergeten in eene omgeving, die nuttige en duurzame indrukken kan teweegbrengen; terwijl zij aan de Afdeeling, aan welke de eer te beurt valt van haar te mogen ontvangen, een nieuw leven geeft, en bij haar sympathien opwekt, die niet aanwezig zijn, of die bestaande gevaar liepen te verflaauwen.

Een en ander bewerkt de Maatschappij op ongezochte wijze. Reeds het feitelijke van haar bestaan trekt aan en stemt gunstig; maar is de Algemeene Vergadering eene van de gelegenheden, om de uitwerking daarvan waar te nemen, niet minder kan deze worden opgemerkt ter plaatse, waar meer dadelijk in toepassing komen de middelen, die de Maatschappij aanwendt, om aan haar bestaan de gevorderde beteekenis te geven t. w.

II°. *de Afdeelingen.* Afgezien van de positieve uitkomsten, die door de Maatschappij in de Afdeelingen verkregen, en nog kortelings door mijnen geachten voorganger zijn in het licht

gesteld in zijne toespraak ter opening van de 5^e Algemeene Vergadering, is, onder het tot stand komen daarvan, onze **betrekkelijke** waarde gevestigd geworden, onze geneeskundige **stand** meer behartigd, onze werkring verbeterd.

g. Van af het tijdstip, dat de Maatschappij haren werkring **geopend** heeft, zijn de verhoudingen, die het sociale leven van **de onderscheidene** geneeskunstoefenaren binnen enge grenzen **beperkt** hielden, derwijze veranderd, dat het mogelijk is ge-
worden. om niet alleen in de vroeger onbekende naaste om-
geving, maar ook elders verdiensten op prijs te stellen, die **wellicht** nooit aan het licht gekomen of ons althans onbekend **zouden** gebleven zijn; en al moest de afstand tusschen de be-
oefenaren der onderscheidene vakken vrijwillig worden ten offer
gebracht, dan nog werd ook voor hen die opoffering, indien **zij** dien naam mag dragen, het gereede middel, waardoor het **overwigt** meer op positieve wijze op den voorgrond zoude kun-
nen treden. De band tusschen de geneeskundigen des vader-
lands, die nauwer werd toegehaald, werd alzoo te gelijker **tijd** de proefsteen, waaraan het wezenlijke gehalte kon getoetst worden.

h. Sints er een meer wakend oog gehouden wordt op zoo **vele** misbruiken, die wel is waar dikwijls buiten de grenzen **vallen** van de wettelijke verordeningen, maar niettemin zoo **menigmaal** den geneeskundigen stand tot schade of schande **verstrekken**; sints ook door toedoen van de Maatschappij de **overtuiging** meer en meer levendig begint te worden, dat ook **ziektevoorkoming** tot het gebied behoort van de geneeskunst-
beoefening, ontdekt men eene gunstige stemming bij de ge-
stelde magten en daaronder bij vele geneeskundige Commis-
siën, die niet zelden in de handelingen der Maatschappij of **van** eene harer Afdeelingen aanleiding vinden, om bestaande **misbruiken** met de wetsbepalingen te confronteren en zoo mo-
gelijk het bestaan daarvan te doen ophouden, of om meerdere **aandacht** te schenken aan onderwerpen van openbare gezond-
heidsregeling.

c. Mag men in het algemeen aannemen, dat, na de in wer-
king treding der Maatschappij, wetenschappelijke opmerkingen **en** vraagpunten, in tegenstelling van wat vroeger gebeurde,

in het algemeen verder reiken dan het ziekbed en het studeervertrek, dan mag men er met grond uit afleiden, dat ziekte-waarneming en ziekte-behandeling er hier en daar door zullen gebaat zijn, zoodat de Maatschappij ook ten deze een indirect aandeel heeft gehad in de verbetering van de uitoefening der geneeskunst. Ziet! eerst na een bestaan van eenige jaren is het mogelijk, om vruchten op te merken, die in de schaal mogen gelegd worden tegenover de bewaren, die tegen de Maatschappij worden aangevoerd; en al mogen zij niet overal in gelijke mate zijn waargenomen, dan toch mag het als onloochenbaar worden vastgesteld, dat de sporen er van nergens geheel zijn achtergebleven, en dat dáár, waar de Maatschappij in hare Afdeelingen die nevenuitkomsten heeft bewerkt, zij een' gezegenden invloed heeft uitgeoefend op den geneeskunstoefenaar en op zijnen werkkring.

Het is evenwel niet voldoende, om in dien goeden dunk te berusten en om de Maatschappij, als zoodanig, te willen behouden, noch zelfs voorzigtig, om de waarschuwend stem, die zich hier of daar mogt doen hooren, onopgemerkt te laten; maar wil men de Maatschappij in haren veel omvattenden werkkring bestendigen, dan moet zij aan de eischen, die men haar stellen kan, voortdurend kunnen voldoen, en zij, naar de behoefte des tijds en naar de lessen van verkregene ondervinding, van tijd tot tijd zoo noodig worden gewijzigd.

Een gedeelte van de werkzaamheden, die u in deze Vergadering wachten, zal daaraan worden toegewijd, en ofschoon ik de beraadslagingen daarover niet mag vooruitloopen, zoo stel ik mij voor, dat, indien zij tot uitkomst mogten hebben, dat, behoudens de veranderingen, ons gemeenschappelijk gebouw nagenoeg op zijne tegenwoordige grondslagen worde bevestigd, aan mijne bewering een nieuw bewijs zal zijn toegevoegd, *dat de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst onze belangstelling verdient.*

Het is mijn oogmerk geweest, om deze mijne overtuiging kortelijk uiteen te zetten en daardoor hulde te brengen aan de belangstelling in de Maatschappij, die gij reeds door uwe tegenwoordigheid op dit oogenblik aan den dag legt. Ik twijfel nauwelijks of de beraadslagingen, die ons wachten, zullen

De belangstelling meer en meer bevestigen; zij zullen **andermaal** het bewijs opleveren, dat de Maatschappij aan hare schoone **roeping** voldoet; zij zullen op nieuw doen uitkomen, dat zij **hare** middelen goed gekozen heeft; doch zij zullen vooral de **overtuiging** versterken, dat de Maatschappij eere blijft aandoen **aan** den naam, die haar gegeven is.

In dit vooruitzicht verklaar ik hare Zesde Algemeene **Vergadering** voor geopend.
